



(Veldherkenning)

De Wespendief



© R. KASTELIJN

IN HET VELD IS VERWARRING MET DE BUIZERD EEN VEEL VOORKOMENDE FOUT. VOOR IEDEREEN DIE IN DE WESPENDEEF IS GEÏNTERESSEERD GELDT EEN ALGEMEEN ADVIES: GA IN HET VOORJAAR VEEL KIJKEN NAAR BUIZERDEN DIE BOVEN BOSGEBIEDEN RONDVLIEGEN. LET DAN VOORAL OP DE GEDRAGINGEN VAN DEZE VOGELS EN NAAR DE VORMEN VAN KOP, VLEUGELS EN STAART.

ALS JE DIT EEN TIJDJE DOET DAN LEER JE DE VORMEN EN GEDRAG VAN DE BUIZERD ALS SOORT GOED KENNEN OOK OP GROTERE AFSTAND. EN ALS JE DAN IN DE LOOP VAN JUNI, JULI EN AUGUSTUS GAAT KIJKEN NAAR WESPENDEEVEN DAN ZUL JE MERKEN DAT VORM EN GEDRAG VAN DEZE SOORT HEEL ANDERS IS DAN VAN DE BUIZERD.



Herkenning van Wespddieven, een korte hand- leiding voor het veldwerk

Jacques van Kessel en Piet van Happen

INLEIDING

Herkenning van Wespddieven in het veld is niet altijd eenvoudig, onder sommige omstandigheden zelfs zeer lastig. Hebben we niet allemaal wel eens getwijfeld in het veld, is dat daar een Wespddief, ... nee toch een Buizerd, of andersom?

Tijdens veldwerk is dit is een veel voorkomend probleem. Als we naar wat gewone vogelgidsen kijken dan lijkt het ook niet zo moeilijk, maar herkenning in het veld, zeker op grote afstand is toch een lastige zaak. Verwarring met Buizerden is dan ook de meest voorkomende fout.

In de periode 1996 -2006 hebben we erg veel naar Wespddieven gekeken en veel geleerd over kleuren, vormen en gedrag van deze soort. In dit artikel proberen we duidelijk aan te geven, aan de hand van korte teksten en veel foto's, wat de belangrijkste veldkenmerken van de Wespddief zijn. Voor de meer uitgebreide beschrijvingen verwijzen we naar een aantal bekende veldgidsen.



WERKWIJZE

Bijna alle foto's van vliegbeelden in dit artikel zijn gemaakt door Piet van Happen in Zweden in de omgeving van Falsterbo in 2005 en 2006.

Materiaal: Spiegelreflexcamera, type: Nikon D50

Telelens: Sigma 135-400, APO 1.45/5,6.

Ook Robert Kastelijn heeft enkele unieke opnamen gemaakt van Wespddieven in de Kempen. Daarnaast hebben we ook een aantal roofvogelgidsen gebruikt, welke in de literatuurlijst zijn weergegeven.

HERKENNING VAN DE SOORT IN HET VELD

In het veld is verwarring met de Buizerd een veel voorkomende fout. Voor iedereen die in de Wespddief is geïnteresseerd geldt een algemeen advies: ga in het voorjaar veel kijken naar Buizerden die boven bosgebieden rondvliegen. Let dan vooral op de gedragingen van deze vogels en naar de vormen van kop, vleugels en staart. Als je dit een tijdje doet dan leer je de vormen en gedrag van de Buizerd als soort goed kennen ook op grotere afstand. En als je dan in de loop van juni, juli en augustus gaat kijken naar Wespddieven dan zul je merken dat vorm en gedrag van deze soort heel anders is als van de Buizerd. Op de volgende pagina's gaan we verder in op de veldkenmerken aan de hand van foto's met een korte uitleg.

FOTOGRAFIE:

© Piet van Happen en Robert Kastelijn.

Met dank voor het beschikbaar stellen van de foto's.



◀ VOLWASSEN MANNETJES

Tijdens het veldwerk is de geslachtsbepaling vaak moeilijk vast te stellen.

De meeste mannetjes zijn licht van kleur en hebben een grijze kop. De bovenzijde is deels ook grijs. Als we naar de onderzijde kijken dan is deze opvallend duidelijk gebandeerd. Dit kan variëren van dunne streepjes tot zware donkere banden. Mannetjes hebben zwarte vleugelpunten, maar deze zijn minder donker als bij vrouwtjes. Op de vleugelachterrand is een duidelijke brede zwarte band zichtbaar. Op de Buikheide in Vesseem hebben we enkele jaren een vrijwel donkerbruin tot zwart gekleurd mannetje gehad met een grijze kop. Zo'n donker mannetje is wel een uitzondering.



© P. VAN HAPPEN



VOLWASSEN VROUWTJES ►

Over het algemeen zijn de meeste vrouwtjes meer donkerbruin van kleur. Ook is de bovenzijde meer egaal bruin en donkerder dan bij mannetjes. De vleugelpunten zijn duidelijk zwarter en de opvallende fraaie bandering op onder- en bovenzijde is bij vrouwtjes veel minder duidelijk dan bij mannetjes. Ook de brede zwarte band op de vleugelachterrand is minder duidelijk zichtbaar. De kop is meestal gekleurd zoals de rest van het verenkleed.



ONVOLWASSEN VOGELS ►

Jonge Wespindieven lijken ongelooflijk veel op Buizerden en zeker op grote afstand is herkenning een groot probleem. De jonge Wespindief heeft een duidelijk andere vorm en proporties dan de oudere volwassen vogels. De vleugels zijn smaller en korter en ook de staart is korter dan bij de volwassen vogels. Zo hebben vooral jonge Buizerden ook slankere vleugels, dus er kan gemakkelijk verwarring ontstaan tussen beide soorten. De volgende kenmerken van de jonge Wespindief zijn belangrijk: duidelijk afgeronde hoeken van de staart en ook bolle staartzijden. Een smalle hals en fijne kleine kop.





◀ KOP

Tijdens vliegen is de smalle, vrij spitse en sierlijke duif- of koekoekachtige kop wel erg kenmerkend. De kop van een Buizerd is veel groter, tijdens het vliegen lijkt deze ook korter en dikker. Tijdens het vliegen kunnen Wespenspiegels vreemde draaibewegingen maken met de kop, soms opzij- of omhoogkijkend. De ogen van mannetjes en vrouwtjes zijn oranje of geel.



◀ BORST EN ONDERLIJF

Een duidelijk patroon van streepjes, deze patronen zijn bijna bij elk individu verschillend. We noemen dit een tijgerpatroon. Dit kan verschillen van een lichte tot een zeer donkere tijgering.



© P. VAN HAPPEN



VLEUGELS ►

In vergelijking met de Buizerd heeft de Wespandief duidelijk langere en bredere vleugels. Deze vleugels worden heel mooi traag bewogen zoals dat bij de Ruigpoortbuizerd en arenden is te zien. Ook opvallend is de erg vlakke stand van de vleugels. Tijdens het vliegen in glijvlucht worden regelmatig één of twee vleugels naar beneden gedrukt.



STAART ►

Tijdens het vliegen valt de fraaie lange slanke staart erg op. De samengevouwen staart heeft afgeronde staarthoeken. De punt is meestal hol maar niet altijd duidelijk zichtbaar. De patronen in zwarte lijnen of balken, zijn voor mannetjes, vrouwtjes en onvolwassen vogels verschillend. Een staart van een onvolwassen exemplaar bestaat alleen uit een groot aantal vage dunne en dikkere lijnen als een donkere bandering.



© P. VAN HAPPEN



Staatveren vrouw

Staatveer man

© J. VAN KESSEL

▲ DE STAARTVEREN

De staartveren van volwassen mannetjes en vrouwtjes verschillen in bandering duidelijk van elkaar. De staartpennen zijn lichtbruin met onregelmatige blekere banden en hebben drie donker bruine banden nabij de basis en een donkerbruine terminale band.



◀ VLIEND

De vlucht van een Wespandief is veel sierlijker en soepel maar ook wel wat trager ten opzichte van een Buizerd. De Wespandief heeft duidelijk langere en bredere vleugels.

Tijdens het vliegen zien we dat de slag van de vleugels omhoog heel krachtig en hoog is.

Daarnaast valt ook de slanke kleine kop op, die soms wat opgeheven wordt. De Wespandief heeft een duidelijk langere en afgeronde staart, terwijl de Buizerd een kortere en hoekige staart heeft.

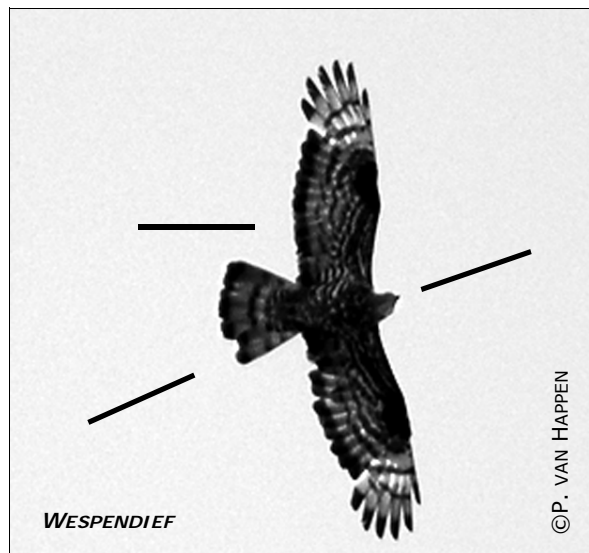
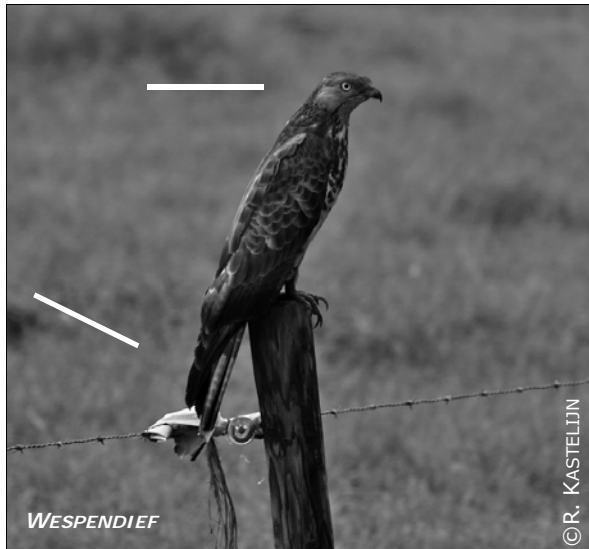
Schroevend: als Wespandieven in de lucht cirkelen dan worden de vleugels heel vlak gehouden, je ziet dan de opvallend lange en brede vleugels, een lange staart en een lange smalle kop

Glijvlucht: in de glijvlucht worden de vleugels niet helemaal vlak gehouden. De enigszins afhangende hand- en armpennen zijn iets opgeheven. Soms kun je duidelijk zien dat de vogel één van de vleugelpunten omlaag drukt, dit is karakteristiek voor Wespandieven.

Vlinderen: is een golvende vlucht waarbij de vleugels boven het lichaam tegen elkaar worden geslagen. Dit gedrag komt alleen voor bij Wespandieven.



© P. VAN HAPPEN



▲ SAMENVATTEND: DE VERSCHILLEN TUSSEN WESPENDEEF EN BUIZERD

- De vlucht van de Wespendif is meer soepel en sierlijk. De vlucht is meer arendachtig, zoals een Ruigpootbuizerd.
- De vleugels zijn breder en langer dan van een Buizerd.
- De kop is kleiner en langer. De kop is duif- of koekoekachtig. De Buizerd heeft een dikke brede kop.
- De staart van een Wespendif is erg lang met afgeronde staarthoeken. De Buizerd heeft daarentegen een opvallend korte staart.
- Buizerden kunnen bidden, dat komt bij Wespendifen niet voor.
- De opwaartse vleugelslag is hoger, krachtiger en meer bewegelijk. Terwijl een Buizerd de vleugels even ver boven en onder het lichaam slaat. De vleugelslag van een Buizerd is dan ook meer gelijkmatig.
- De vorm van de vleugels bij Buizerden die cirkelen in de lucht, zijn in een V-vorm, terwijl de Wespendif de vleugels veel meer vlak houdt.
- In de lucht drukt een Wespendif vaak één en soms beide vleugeltoppen naar beneden.
- Wespendifen vliedderen, terwijl Buizerden dit niet doen.



AANBEVOLEN LITERATUUR:

Een erg goedkoop en toch heel waardevol boekje over herkenning van roofvogels in Nederland is van Rob Bijlsma en Ulco Glimmerveen (2005).

Een wat duurder maar tevens een erg goed naslagwerk is op dit moment de Veldgids Roofvogels van Bennie Gensbol (2005). Helaas is de zeer duidelijke en waardevolle gids Roofvogels van Noordwest-Europa van Dick Forsman (1993) uitverkocht. Een zeer fraai werk in kleur voor Europa en het Midden Oosten is het handboek van Dick Forsman (1999).

INFORMATIE OVER HET ROOFVOGELONDERZOEK IN NEDERLAND:

Werkgroep Roofvogels Nederland

Doldersummerweg 1

7983 LD Wapse

Website: www.werkgroeproofvogels.nl

MEDEWERKERS GEZOCHT:

Voor het onderzoek naar Wespendien in de Kempen worden nog medewerkers gezocht. In ons werkgebied loopt al vijf jaar een onderzoek naar het voorkomen van Wespendien. Als mensen interesse hebben om hieraan mee te doen, neem dan contact op met Jacques van Kessel of Pieter Wouters. Alle wespendienwaarnemingen graag insturen via e-mail naar Robert Kastelijn, via website Vogels in de Kempen.●

LITERATUUR

Bijlsma, R. (1993). *Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels*. Schuyt & Co. Haarlem. ISBN 90 6097 3488.

Bijlsma, R., (1997). *Handleiding veldonderzoek Roofvogels*. KNNV Uitgeverij, Vogelbescherming en Werkgroep Roofvogels Nederland. ISBN 90-5011-96-7.

Bijlsma, R., U. Glimmerveen (2005). *Herkenning van roofvogels in het veld*. Werkgroep Roofvogels Nederland, Wapse. ISBN 90-4760-4-8.

Forsman, D., (1993). *Roofvogels van Noordwest-Europa. De determinatie van roofvogels: soort, leeftijd en geslacht*. ISBN 90-74345-02-6.

Forsman, D. (1999). *The raptors of Europe and the Middle East*. T & AD Poyser London. ISBN 0-85661-098-4.

Gensbol, B. (2005). *Veldgids roofvogels*. KNNV Uitgeverij, Utrecht. ISBN 90-5011 1963.

Porter, R.F., I.Willis, S.Christensen en B.P.Nielsen, (1976). *Flight Identification of European Raptors*. ISBN 0 85661 0127.



PIET VAN HAPPEN (TWEDE VAN LINKS) IN FALSTERBO, ZWEDEN 2006